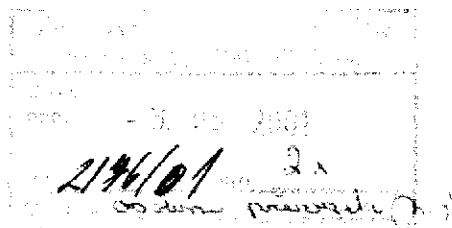

Ústavní soud České republiky
Joštova 8
660 83 Brno

V Brně dne 26.7.2001

Nepředchází

Navrhovatel: JUDr. Miroslav Weinštuk, samosoudce Krajského soudu v Brně, pracoviště Husova 15, 601 53 Brno

Účastník řízení: Parlament České republiky
Poslanecká sněmovna
Sněmovní 4
118 26 Praha 1 - Malá Strana

Návrh na zahájení řízení ve věci zrušení zákona podle § 64 odst. 4 zákona č. 182/93 Sb., jmenovitě ustanovení § 131 odst. 10, 11 Obchodního zákoníku ve znění zákona č. 370/2000 Sb.

Přílohy: 0

Krajský soud v Brně vede pod číslem spisové značky 9 Cm 140/98 spor ve věci žalobce

Brno zastoupeného JUDr. Ivou Kremplovou, nar. AK Petřvaldská 8, Brno a žalovaného BH CAPITAL, a.s. /dříve do 11.12.2000 BANKA HANÁ, a.s./, Příkop 8, Brno, IČ 00546682. V řízení se žalobce domáhá vydání usnesení, kterým soud vysloví neplatnost usnesení mimořádné valné hromady žalovaného konané dne 30.4.1998, kterým tento orgán schválil usnesení o zvýšení základního jmění banky - žalovaného upisováním akcií v hodnotě 1.000.000.000,- Kč

Důkaz: žalobní návrh z 29.7.1998 ve znění doplňujícího podání ze 4.8.2000 založený ve spise 9 Cm 140/98

Dne 1.1.2001 nabyt účinnosti zákon č. 370/2000 Sb. Parlamentu České republiky, kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb. Obchodní zákoník ve znění následujících předpisů. Podle ustanovení části sedmé, článek VIII, bod 17 zákona č. 370/2000 Sb. soud pokračuje v řízení podle tohoto zákona ve všech věcech podaných přede dnem jeho účinnosti podle § 131, 183 nebo 242. Právní režim věci 9 Cm 140/98 se řídí podobně jako v jiných případech počínaje 1.1.2001 ustanovením § 131 a 183 Obchodního zákoníku ve znění zákona č. 370/2000 Sb.

Důkaz: Sbírka zákonů České republiky, částka 100/2000 Sb.

Dne 20.3.2001 soud obdržel ke spisu spis. značky 9 Cm 140/98 podání žalobce, kterým vzal žalobu zpět. V návaznosti na jeho procesní úkon soud vydal dne 22.3.2001 pod č.j. 9 Cm 140/98-36 usnesení, kterým řízení v nadepsané věci zastavil. V odůvodnění se mimo jiné zabýval podmínkami ustanovení společného zástupce podle ustanovení § 131 odst. 10 obchodního zákoníku s přihlédnutím k povaze společnosti - žalovaného. Proti tomuto usnesení žalobce podal odvolání z 3.5.2001. Proto Krajský soud v Brně odeslal spis jako přílohu předkládací zprávy Vrchnímu soudu v Olomouci. Odvolací soud vrátil spis 9 Cm 140/98 zpět prvoinstančnímu soudu bez věcného vyřízení. V přípis z 22.6.2001 podmínil další postup ve věci předchozí činností Krajského soudu v Brně, jemuž uložil ustanovit společného zástupce, doručit mu usnesení o zastavení řízení a po uplynutí lhůty k podání opravného prostředku vrátit spis s novou předkládací zprávou.

Důkaz: podání žalobce z 19.3.2001 ve spise 9 Cm 140/98 (č.l. 34, 35),
usnesení Krajského soudu v Brně č.j. 9 Cm 140/98-38 z 22.3.2001 (č.l. 38-40),
podání žalobce ve spise 9 Cm 140/98 z 3.5.2001 /č.l.41-42),
přípis Vrchního soudu v Olomouci z 22.6.2001 ve spise 9 Cm 140/98

Podle § 131 odst. 10 Obchodního zákoníku jestliže žalobce vezme žalobu podle odstavce 1 nebo 2 zpět, ustanoví soud k ochraně práv společníků, kteří nepodali žalobu podle odstavce 1 nebo 2, společného zástupce z řad advokátů. Ustanovením společného zástupce se nestávají společníci, které zastupuje, účastníky řízení. Společný zástupce má právní postavení zákonného zástupce společníků, k ochraně jejichž zájmů byl ustanoven. Společný zástupce jedná v řízení v zájmu zastoupených společníků podle své úvahy. Jestliže společný zástupce se zpětvzetím žaloby ze závažných důvodů nesouhlasí, soud řízení nezastaví a pokračuje v řízení podle zvláštního právního předpisu. Společný zástupce je oprávněn podat i opravný prostředek, lze-li na základě pečlivého posouzení důvodně očekávat úspěch ve věci. Za způsobenou škodu odpovídá společný zástupce pouze tehdy, pokud ji způsobil úmyslně nebo z hrubé nedbalosti.

Jaký je praktický dopad citovaného ustanovení? Je "veřejným tajemstvím", že převážná většina žalob podle § 131, 183 nebo 242 vytváří zástupný problém. Žalobci v těchto věcech nesledují žádné ušlechtilé zájmy o zachování a dodržování zákonnosti ve společnosti (družstvu). Jejich motivy ovlivňuje postavení ve společnosti. V případě dostatečně silné pozice je cílem prosazení vlivu spojené s převzetím rozhodovacích pravomocí. V ostatních případech tvořících převážnou většinu sporů (žalobce vlastní naprosto zanedbatelný počet akcií, minimální podíl) jsou motivy různé (výhodnější pozice při jednáních o vypořádacím podílu, získání výhod při splácení úvěru, případně realizaci zástavního práva, je-li žalovaným banka, pozastavení činnosti orgánů činných v trestním řízení, neboť vždy dochází k přerušení těchto řízení do doby rozhodnutí soudu o platnosti nebo neplatnosti usnesení ...etc.). Zvláštní formou je tzv. "akciové výpalné", kdy akcionář několiknásobně zhodnotí svoji akcii. Rozhodující akcionář nebo skupina akcionářů ji sice odkoupí za reálnou cenu na trhu, avšak současně s ní je zaplácena, buď nikdy neprovedená služba, anebo sice provedená (spočívající zpravidla v duševní činnosti), ale za naprosto přemrštěnou cenu.

Tento exkurz do reality je přirozeně neprokazatelný. Žádný z účastníků pravé motivy a důsledky veřejně neventiluje. Přestože je tato část skutkového stavu pro neprůkaznost bezvýznamná, lze ji považovat za východisko pro vlastní důvod podání návrhu. Společným jmenovatelem žalob o neplatnost usnesení valné hromady, ať už je důvod podání jakýkoliv, je faktická blokáce zápisu do obchodního rejstříku. Tento důsledek nezmírnila ani novela Občanského soudního řádu, která v ustanovení § 109 odst. 2 písm. c) vylučuje přerušení řízení ve věcech povolení zápisů o zvýšení nebo snížení základního kapitálu. V těchto případech sice nedochází k přerušení řízení, avšak s povolením zápisu se v některých případech vyčkává do konečného řešení věci o neplatnosti usnesení valné hromady. To v reálném životě znamená pro společnost konec nadějí na získání úvěru od banky vázaný právě na zvýšení základního kapitálu, dořešení vztahů s věřiteli společnosti, uzavření fúze, jakož i na řadu dalších předem nespecifikovatelných dějů. To přirozeně nutí společnost, aby v dlouhém mezidobí do projednání sporů uzavíraly různé "dohody" se

žalobci, jejichž výsledkem bývá buď zpětvzetí žaloby, anebo nesplnění poplatkové povinnosti, případně neodstranění vady žalobního návrhu a následný tlak na urychlené zastavení řízení. Po uzavření takové dohody nemají akcionáři odlišný od žalobce žádný zájem na dalším pokračování řízení, neboť jejich prvořadý zájem je rychlý zápis do obchodního rejstříku po uzavření "dohody", za jejíž dosažení zpravidla velmi tvrdě zaplatili. Smyslem tohoto návrhu není poukaz na nereálnost institutu společného zástupce.

Podle názoru zdejšího soudu však nikdo nemůže být nucen, aby pokračoval v řízení proti své vůli. Uplatnění práva u nezávislého a nestranného soudu je podle článku 36 Listiny základních práv a svobod vyhlášené pod č. 2/93 Sb. právem každého, tedy i akcionáře. Každý má právo disponovat se svým návrhem a rozhodnout v jaké fázi řízení ukončí. Takové právo má ostatně každý z nespécifikovaných akcionářů, které má společný zástupce zastupovat. Soudu je naprosto zřejmý záměr zákonodárce, jednak zmírnit dopad ustanovení § 131 obsahujícího prekluzivní tříměsíční lhůtu, jednak zabránit výše zmíněným jevům. Je vysoce reálné riziko, že do uplynutí prekluzivní lhůty bude činnost ve společnosti upravena usnesením přijatým v rozporu s právním předpisem, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami, případně dojde k paralyzování činnosti společnosti bezdůvodnými žalobami. Ani za této situace nemohou zákonem nijak neurčení akcionáři sloužit jako jakési "rukojmi" společného zástupce k obnovení právního stavu ve společnosti a k zamezení bezdůvodných podání. Tato výtka je zvláště významná v případě, kdy společnost vlastní v souladu se zákonem (ust. § 161b a násl. Obch. zákoníku) svoje akcie a společný zástupce zastupuje v konečném důsledku i žalovanou společnost.

Ustanovení § 131/10, 110 Obchodního zákoníku představuje neslučitelnou směs návrhového řízení a skrytou formu řízení zahajovaného z podnětu soudu, resp. postupu soudu se stejnými účinky. Tím znemožňuje žalobci ukončit v jakékoliv fázi řízení a ukládá mu povinnost setrvat v něm do doby, než osoba stojící vně společnosti rozhodne o ukončení řízení, případně o jeho pokračování. Rovněž statut společného zástupce jako zákonného zástupce nijak neurčených akcionářů je přinejmenším rozporuplný. Z hlediska občanského práva jsou akcionáři způsobilí k právním úkonům a v drtivé většině zletilí. V každém případě zákon vždy jednoznačně vymezuje ty osoby, které režimu zákonného zastoupení podléhají. V žádném případě však nelze podle názoru zdejšího soudu ustanovit zákonného zástupce někomu, kdo je nečinný nebo, kdo se rozhodl neuplatnit své ústavní právo podáním žaloby na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.

Na základě těchto úvah Krajský soud v Brně dospěl k názoru, že ust. § 131 odst. 10, 11 jsou v rozporu s ust. čl. 36 Listiny

základních práv a svobod vyhlášené pod č. 2/93 Sb., a tak navrhuje Ústavnímu soudu České republiky, aby vydal

n á l e z ,

kterým zrušuje ustanovení § 131 odst. 10, 11 Obchodního zákoníku zákona č. 513/91 Sb. ve znění zákona č. 370/2000 Sb.

JUDr. Miroslav Weinštuk
samosoudce KS v Brně

